

une couronne ayant la forme d'une ancre, s'il y a à la maison une jeune fille amoureuse, on donne à la couronne la forme d'un coeur etc. (p. 306).

L'auteur mentionne également la coutume des habitants de Sikinos et de Foléghandros d'emporter chez eux une icône miraculeuse de l'église, et de la garder pendant une année, ayant toujours allumée devant elle une veilleuse.

Il parle aussi d'une coutume des habitants de Sikinos qui veut que l'on sème les grains de blé avec des grains de grenade en versant en même temps du vin sur les sillons pour que la récolte soit abondante. De même il nous parle de la coutume du carnaval qui veut que les masques tirent derrière eux une charrue.

Parmi les superstitions populaires il signale les préjugés selon lesquels celui qui trouve sur son chemin la peau d'un serpent peut la porter sur lui en manière d'amulette (p. 306).

En terminant l'auteur remarque que les chansons enregistrées sont pour la plupart des chansons satiriques ou des chansons sur des sujets religieux ou amoureux. Il publie la musique d'une chanson religieuse, chantée pour la fête de l'Épiphanie, et de distiques de la balançoire.

Δ'

ΕΚΘΕΣΙΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑΝ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ

(10-24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1966)

ΥΠΟ ΑΝΝΗΣ Ι. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Συμφώνως πρὸς ἐντολὴν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (ἀριθμ. 54067/15.7.1966) ἐπραγματοποιήθη ὑπ' ἐμοῦ λαογραφικὴ ἀποστολὴ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καρδίτσης πρὸς μελέτην τοῦ ἐνταῦθα ἐκ παραδόσεως λαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ περισυλλογὴν σχετικῆς ὕλης. Αὕτη περιορίσθη εἰς τὴν κωμόπολιν Μουζάκιον καὶ τὰ χωρία Ἀργιθέα (Κνίσοβον) καὶ Θερινόν¹, εἰς τὰ ὅποια λόγῳ τῆς ἀπομονώσεως αὐτῶν μέχρι

¹ Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ὑπῆρξε συμπληρωματικὴ προηγουμένης ἐρεῦνης μου τῇ 1965 εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην· (βλ. ἀνωτέρω, σ. 236 - 247).

πρό τινος ἐκ τῶν ἀστικῶν κέντρων¹ συντηροῦνται ἀκόμη πολλὰ στοιχεῖα τοῦ κατὰ παράδοσιν λαϊκοῦ πολιτισμοῦ, οἷον προλήψεις, δεισιδαίμονες δοξασαί κ.ἄ.

Τὸ βραχὺ διάστημα (15 ἡμέραι) τῆς παραμονῆς μου ἐνταῦθα δὲν ἦτο βεβαίως ἐπαρκὲς πρὸς διεξαγωγὴν πλήρους ἐρεῦνης. Ἐν τούτοις ἐπετεύχθη ἡ συγκέντρωσις ἐνδιαφερούσης ὕλης, ἡ ὁποία, καταγραφεῖσα εἰς σελ. 321 τετραδ. σχ. 8ου μεγ., κατετέθη εἰς τὸ Κέντρον ὑπ' αὐξ. ἀριθμ. χειρογρ. 3026. Ἀντιστοίχως ἐπέτυχον καὶ τὴν ἠχογράφειν μουσικῆς ὕλης ἕξ 127 μελωδιῶν δημοδῶν ᾠσμάτων καὶ λαϊκῶν χορῶν, τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα κατεγράφησαν εἰς τὸ βιβλίον Εἰσαγωγῆς ἀπὸ τοῦ ἀριθμ. 14074 μέχρι 14209.

Εἰς τὴν περισυλλεχθεῖσαν λαογραφικὴν ὕλην, συμπληρωματικὴν, ὥς ἐλέγχθη, τῆς κατὰ τὴν προηγουμένην μου ἀποστολῇν, περιλαμβάνονται πληροφορίες: α') περὶ τοῦ ὕλικου βίου, ἰδίᾳ τῆς κεντητικῆς, βαφικῆς, ὕφαντικῆς· β') τοῦ κοινωνικοῦ (κοιν. ὀργανώσεως, λαϊκοῦ δικαίου, γάμου, παιδίου, τελευτῆς)· γ') τοῦ πνευματικοῦ (ᾠσματα 141, παραδόσεις 86, ἐπῳδαί 12, παραμύθια 1, εἰδήσεις περὶ μαντικῆς, μαγείας καὶ δεισιδ. δοξασιῶν, λαϊκῆς λατρείας, μεταφορολογίας - ἀστρολογίας, λαϊκῆς ἱατρικῆς² κ.ἄ.

Ἄν ἐνδιαφέρον μέγος τῆς λαογραφικῆς τούτης συλλογῆς ἀποτελοῦν αἱ περὶ ὕφαντικῆς, βαφικῆς καὶ κεντητικῆς πληροφορίες. Εἰς τὴν περὶ τὴν ταύτην, ἑνῶσα καὶ τῶν ἐπικρατουσῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν, ἡσυχίῳ ἰδιαίτερος ἡ ὕφαντικῇ. Πᾶσαι αἱ ἀνάγκαι τῆς οἰκογενείας ἀπὸ ἀπότητος ἀμφιέσεως καὶ εἰδῶν ρουχισμοῦ ἐν γένει ἐπληροῦντο μέχρι πρό τινος, ἐν μέρει δὲ καὶ σήμερον, διὰ τῆς οἰκιακῆς ὕφαντικῆς καὶ τῆς κεντητικῆς.

Ἐκ τῶν ὕφαντῶν τούτων, εἰς τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖται ὥς πρώτη ὕλη τὸ ἔριον τῶν προβάτων καὶ τῶν αἰγῶν, ἀναφέρω ἐνταῦθα περὶ τῆς κατηγορίας τῶν καλουμένων «θηλειαστῶν», τῶν ὁποίων ἡ ἐπιφάνεια τοῦ διακοσμητικοῦ πεδίου σχηματίζεται διὰ τῆς προεξοχῆς βρόχων (θηλειῶν) τῆς ὕφαντικῆς ὕλης. Οὕτως ἐπιτυγχάνεται ὁ σχηματισμὸς ποικιλμάτων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν κλινოსκεπασμάτων

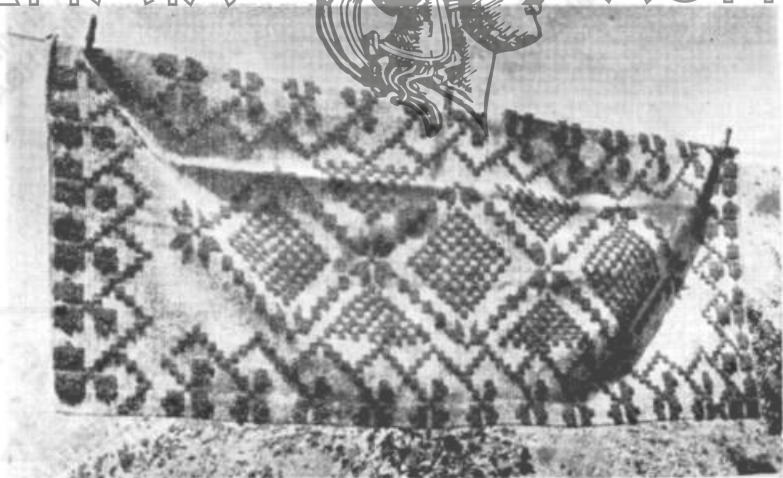
¹ Οἱ κάτοικοι τῶν ἐν λόγῳ χωρίων ἤρχοντο παλαιότερον εἰς ἐπικοινωνίαν οἰκονομικὴν καὶ ἄλλην κυρίως μετὰ τὴν κωμόπολιν Μουζάκιον δι' ὑποζυγίων. Σήμερον καὶ φορτηγὰ αὐτοκίνητα φθάνουν εἰς τὰ χωρία Ἀργιθέαν καὶ Ἀνθηρόν πρὸς μεταφορὰν κυρίως ἐμπορευμάτων. Τὰ λοιπὰ χωρία ἐξακολουθοῦν νὰ στεροῦνται τῶν συγχρόνων μέσων συγκοινωνίας.

² Ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης εὐχαριστῶ θερμῶς τοὺς αἰδεσιμ. κ. Βασίλειον Γῶγον μετὰ τῆς οἰκογενείας του καὶ Ἀπόστολον Καραούζαν, τὸν κ. πρόεδρον τῆς κοινότητος Θερινοῦ, τὸν κ. Θωμᾶν Σκουμῖν, ὡς καὶ πάντας τοὺς προθύμους πληροφορητάς, οἵτινες μετὰ ἐβοήθησαν παντοιοτρόπως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας ταύτης.

«μαντανιές» (εἰκ. 1), ἐπὶ τῶν ἐπὶ τοῦ τοίχου ταπήτων «πάντες» (εἰκ. 2), ὡς καὶ ἐπὶ

Εἰκ. 1. Μαντανιέ-θηλειαστή.

Εἰκ. 2. Πάντα θηλειαστή.

τῶν ταπήτιων «ταπάκια». Τὰ ἐν λόγῳ ὕφαντά, δηλ. τὰ θηλειαστά¹, γνωστὰ καὶ παρὰ

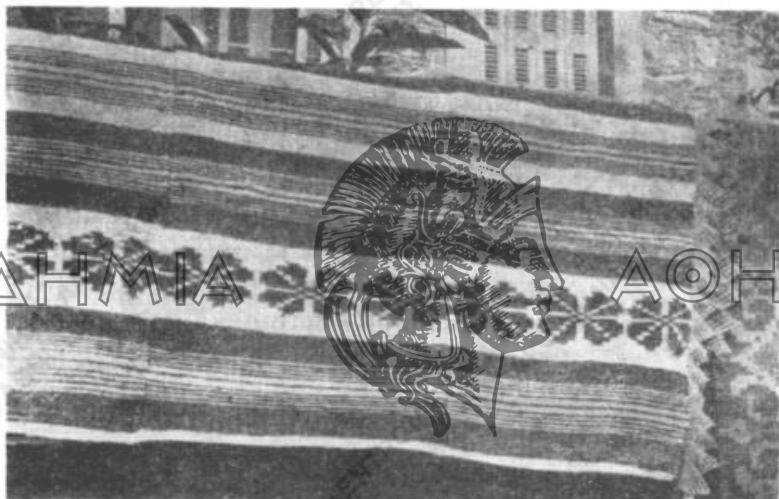
¹ Βλ. καὶ Ἄννης Ἀποστολάκη, Τὰ κοπτικά ὑφάσματα τοῦ ἐν Ἀθήναις Μουσείου κοσμητικῶν τεχνῶν, ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 24 - 32.

τοῖς ἀρχαίοις ὑπὸ τὸ ὄνομα λάσια¹, ναρθήκια² παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἀπαντῶνται ἔτι ἐν Κρήτῃ³, Μακεδονίᾳ⁴, Θράκῃ κ.ἄ.⁵.

Τὸ διακοσμητικὸν θέμα τῆς «πάντας» (εἰκ. 2) εἶναι «κλειδωνιὰ κὶ μπουρτούρα... τὸ κλῆμα» (βλ. χειρ., σ. 11, Ἀργιυῆα Καρδίτσης). Κληματίδες μετὰ φύλλων κ.ἄ. ἀποτελοῦν ἐπίσης τμήμα συνθέσεως καὶ εἰς τύπον «σκουλλάτου» τῆς Κρήτης⁶.

Διάκοσμοι φέρουν καὶ ἄλλα εἴδη ὑφαντῶν, ὥς οἱ «μπαχτές», οἱ «μαντανίες», τὰ «προυσκέφαλα» (=μαξιλάρια) κ.ἄ. Ἡ διακοσμητικὴ τῶν ὑφαντῶν τούτων εἰς τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν περιοχὴν, ἀφορηθηθεῖσα τὸ πρῶτον ἐκ τῆς ἀπεικονίσεως φυσικῶν προτύπων, ἐξειλίχθη σὺν τῷ χρόνῳ εἰς σχηματικὴν, ἐπιδιώκουσαν τὴν ἁρμονίαν τῶν γραμμῶν. Αἱ ἀπεικονίσεις φυτῶν ἔνεκα τῆς ἀτελοῦς κατασκευῆς των παρε-

Εἰκ. 3. Μαντανία με κέντημα «ντομάτα».

μορφώθησαν διὰ τοῦ χρόνου εἰς ἀπλούστερα σχήματα, αἰσθητικῶς μακρὰν τοῦ φυσικοῦ προτύπου. Θέματα δηλ., οἷον τὰ «ντομάτα», «μαργαρίτα», «κλῆμα» ἀποτελοῦνται ἐξ ἀπλῶν σχηματικῶν μορφῶν, ἥτοι γραμμικῶν συναρμογῶν. Ποίκιλμα

¹ Πολυδεύκου, Ὀνομαστ. VII, 74 «Θεόπομπος δὲ ἐν Ὀδυσσεῦσιν ἐπὶ διακόνου ἔφη, λάσιον ἐπιβεβλημένος. λάσια δὲ ἐκάλουν τὰς μαλλοὺς ἔχοντα χειρόμακτρα, ὥς ἀπὸ τῆς δασύτητος. ὥστε οὐδὲν κωλύει τὰς ὀνομαζομένας μαντεῖλας καλεῖν οὕτω». Πρβλ. καὶ Ἄγγελον Ἀποστολάκι, ἐνθ' ἄν., σ. 25.

² Φαῖδ. Ἱ. Κουκουλέ, Συμβολὴ εἰς τὸ περὶ Βυζαντινῶν φορεμάτων κεφάλαιον, Ἑπετ. Ἑταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν, τόμ. ΚΔ' (1954), σ. 18.

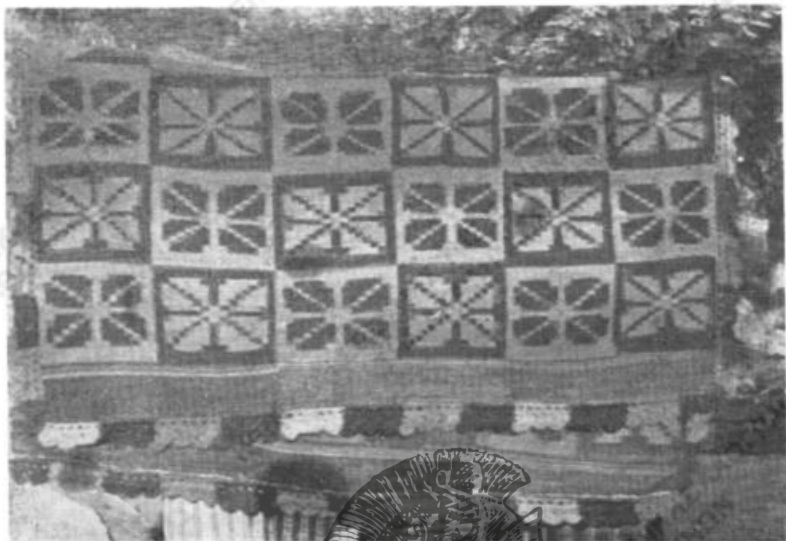
³ Βλ. Ἄγγελος Ἀποστολάκι, ἐνθ' ἄν., σ. 30.

⁴ Βλ. Ἀλκης Κυριακίδου - Νέστορος, Τὰ ὑφαντὰ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης, Ἀθήνα 1965, σ. 24, 42.

⁵ Βλ. Ἀγγελικὴ Χατζημυχάλη, Σαρακατσάνοι, τόμ. Α', μέρος. α', Ἀθήνα 1957, σ. ρκς'-ρκη'.

⁶ Βλ. Ἄγγελος Ἀποστολάκι, ἐνθ' ἄν., σ. 30.

«ντομάτα» φέρει π.χ. ή «μαντανία» εις Μουζάκιον (εικ. 3) και εις Ἀργιθέαν (εικ. 4). Τοῦτο εις τὴν πρώτην εἰκόνα ὑπάρχει ἄνω καὶ κάτω, εις δὲ τὴν δευτέραν

Εἰκ. 4. Μαντανία ὁλοκέντητος με «ντομάτα».

ἡ «μαντανία» εἶναι ὁλοκέντητος πλατυσμένη δια διττῆς δαντέλλας (βλ. χεῖρ, σ. 13).

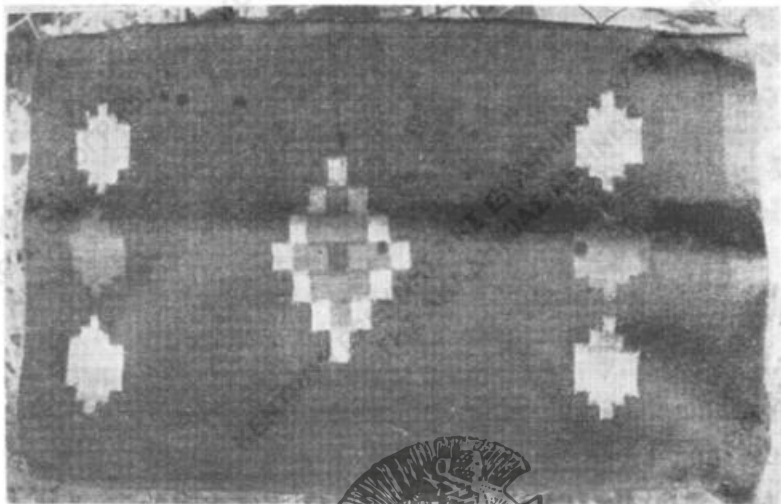
Τὸ «χιράμ» (εικ. 5) ἔχει ποικίλα «σταυρωτά» καὶ τὸ «προσκέφαλο κλει-

Εἰκ. 5. «Χιράμ» σταυρωτό.

δωνιά» (εικ. 6). Παρόμοια πρὸς αὐτὰ σχηματικὰ διακοσμητικὰ θέματα φαίνεται

ὅτι ἀπαντοῦν καὶ παρ' Ἀλβανοῖς εἰς τὰς περικημηίδας ἐν γένει τῶν χωρικῶν¹, ὡς καὶ εἰς περιζώματα γυναικῶν τῆς περιοχῆς Shprati².

Εἰκ. 6. Προσκεφάλια «καϊτάνια».

Ἐκ τῶν λατρευτικῶν ἐδύμων ἰδιαίτερος ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς τελούμενα: «Τὴ Γιογκιάσις» (Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς) φόντας πᾶμι στὴν ἐκκλησιά, παίρνουμε κι φύλλα ἀπὸ καρν'ὰ κ' ὕστωρα αὐτὰ τὰ βάνουμε μέσα στὰ προκιά, γιὰ νὰ μὴ τὰ τρώῃ οὐ σκόρους (χειρ., σ. 139, Θερινόν)³. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἀπαντῶμενον, ὅσον γνωρίζω, καὶ εἰς τὸν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας Ἑλληνισμὸν (Φαράσων⁴, Σινώπης τοῦ Πόντου⁵), τὴν Θράκην⁶, τὴν Βορειοδυτικὴν Μα-

¹ Βλ. Albanian popular motives textiles and needwork, Tirana 1959, State university of Tirana institute of History and language section of Ethnology, σ. 5 καὶ εἰκ. 139.

² Βλ. ἐνθ' ἄν., σ. 3 καὶ εἰκ. 44.

³ Πρβλ. καὶ τὴν παρὰ Γερμανοῖς κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (24 Ἰουνίου) χρῆσιν καρνοφύλλων κατὰ τοῦ σητός. (Βλ. εἰς Hand. d. deutsch. Abergl., τόμ. IX, στ. 75).

⁴ Βλ. Δ. Λονκοπούλου - Δ. Πετροπούλου, Ἡ λαϊκὴ λατρεία τῶν Φαράσων, Ἀθήνα 1949, σ. 123.

⁵ ΚΛ., ἀρ. 1151, σ. 89 (συλλ. Μ. Λιουδάκη, 1938), ΚΛ, ἀρ. 1141, σ. 144 (συλλ. Μ. Λιουδάκη, 1938).

⁶ Βλ. Στίλ. Κυριακίδου, Δεισιδαιμονίαι καὶ δεισιδαίμονες συνήθειαι ἐκ Γκιουμουλτζίνας τῆς Θράκης, Λαογραφ., τόμ. 2 (1910), σ. 406, ἀρ. 15. Ἑλλ. Σταμούλη - Σαραντῆ, Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης, (εἰς τοὺς Σάκκους), Θρακικά, τόμ. 2 (1929), σ. 145, 29. Θεολ. Βαφειάδης, Δημῶδεις δοξασίαι καὶ δεισιδαίμονες συνήθειαι ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη, Θρακικά, τόμ. 1 (1928), σ. 191, 15. ΚΛ., ἀρ. 2392, σ. 180 (συλλ. Στεφ. Ἡμέλλου, Ἀβδηρα Θράκης, 1961).

κεδονίαν, (Ἄρνισσαν Ἐδέσσης)¹ καὶ εἰς Νεγάδες Δωδώνης² ἔχει, ὡς νομίζω, ἀπο-
τρεπτικὸν καὶ εὐετηρικὸν σκοπὸν. Κατὰ τὴν λαϊκὴν πίστιν τὴν ἡμέραν τῆς Πεν-
τηκοστῆς, ἰδίᾳ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς γονυκλισίας, αἱ ψυχαὶ αἱ ὅποια ἀπὸ τοῦ
Πάσχα ἔχουν ἐξέλθει ἐκ τοῦ Ἄδου ἐπιστρέφουν εἰς αὐτόν· αὗται δὲ δύνανται νὰ
ἐπιφέρουν κακόν³. Πρὸς ἀποτροπὴν τούτου κρατοῦν πιθανῶς τὰ φύλλα ἢ τοὺς κλά-
δους τῆς καρύας, ὥστε «*μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες σπῶντες κλάδους
καρυδέας τύπτουσι δι' αὐτῶν ἐπὶ τῶν νώτων ἀλλήλων*» (Ἄνω Ἀμισὸς Πόντου)⁴
Ἐπίσης τὴν πρωΐαν «*παῖδες φέρουσι καρυδόφυλλον, διὰ τρόπου δὲ ἐγχειρίζουσι
τοῖς ἄλλοις, ὅπερ θεωροῦσιν ὡς μεγάλην εὐτυχίαν, οἱ λαμβάνοντες δὲ πτύνουν πρὸς
ἀπαλλαγὴν*» (Σινώπη)⁵. Σημειοῦμεν ὅτι καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς τὰ φύλλα τῆς κα-
ρύας χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀποτρεπτικὸν καὶ εὐετηρικὸν μέσον, ὡς παρὰ τοῖς Γερ-
μανοῖς κατὰ τὴν πίστιν τῶν ὁποίων ὁ φέρων φύλλα καρύας προφυλλάσσεται ἀπὸ
τὴν ἐπήρειαν τῶν δαιμόνων⁶, θεωρεῖται δ' αὕτη σύμβολον ὑγείας⁷. Εἰς τὴν Γαλ-
λίαν τοποθετοῦνται φύλλα καρύας ἐπὶ τῶν θρόνων τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν στάβλων
κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς παραμονῆς τῆς εορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (24 Ἰουνίου)
ὁμοίως πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κακοῦ⁸.

Ἐκ τῶν θεριμῶν τοῦ λαϊκοῦ δικαίου ἀναγίνεται τέλος τὸν τῆς ἀδελφοποιίας
(σταυραδέλφοι καὶ βλαμίδες), τῆς ὁποίας ἡ αὐταΐα γίνεται κατὰ τὰ ἀκολουθοῦν
τυπικόν. Διὰ «*τὰ γίν' ἡ σταυραδέλφονα ποτὶ τὰ ἐν ἑνᾷ κορυτῷ*» καὶ δέκα π' *διὰ*.
*Αὐτοὶ οὐλ' μαζὶ πᾶνι στήν ἱκκλησίᾳ. (Κεῖ αὖ παπὰς παίρν' καὶ τ'ς ζών' οὐλους
μαζὶ καὶ τ'ς διαβάζ' μὰ εὐχή. Αὐτοὶ δὲ μαλῶνον ποτέ, εἶναι καλῖτεροι ἀπὸν ἀδέρ-*

¹ Βλ. Γ. Κ. Σπυριδάκη, εἰς Ἑπετηρ. Λαογρ. Ἀρχείου, τόμ. ΙΓ' - ΙΔ', 1962, σ 379
(= ΚΛ, χειρ. ἀρ. 2394, σ. 123).

² ΚΛ, ἀρ. 1570, σ. 558,5 (συλλ. Μ. Οἰκονόμου, 1939).

³ ΚΛ, ἀρ. 2385, σ. 72, 101 (συλλ. Γεωργ. Γιαννούχου, Καλομοῖρα Καλαμπάκας, 1961)
ΚΛ, ἀρ. 1982, σ. 8 (συλλ. Ἀ. Σκλιούμπα, Κονιάτση Ἐλασσόνας, 1952).

⁴ ΚΛ, ἀρ. 242, σ. 175, 160 (συλλ. Ἑλ. Παπανασιάδου, 1896) Ἀναφέρεται δὲ ὅτι ἡ πα-
ροιμία «*Βάλε τὸ καρυδόφυλλον, φάε τὴν ἐβδομάδα*» προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς
Πεντηκοστῆς τοποθετοῦν καρυδόφυλλα εἰς τὸν κόλπον τοῦ σώματος ὡς ἱαματικά (βλ. Α. Α.
Παπαδοπούλου, Παροιμίαι, Ἀρχ. Πόντου, τόμ. Α', 1928, σ. 79). Περὶ μαστιγώσεων διὰ κλά-
δων δένδρων, ἐχουσῶν ποικίλους σκοποὺς βλ. προχείρως Γ. Α. Μέγα, Ἑλληνικαὶ εορταὶ καὶ
ἔθιμα τῆς λαϊκῆς λατρείας, Ἀθήναι 1957, σ. 48, 56, 57, 72, 134, 144, 192.

⁵ ΚΛ, ἀρ. 935, σ. 16 (συλλ. Π. Χορτοπούλου, 1876).

⁶ Βλ. εἰς Hand. d. deutsch. Abergl., τόμ. ΙΧ, στ. 74.

⁷ Βλ. ἐνθ' ἀν., στ. 79.

⁸ Βλ. ἐνθ' ἀν., στ. 76.

φια τ' ἀδέρφια μποροῦν νὰ μαλώσ' νι αὐτοὶ ποτὲ δὲν μαλώνουν. Τοὺν κουρίτσ' ἱκεῖ-
νον δὲν κἀν' πιά νὰ τοὺν παντριφτῇ κανένας ἀπ' αὐτοὺς, γιατί εἶνι συγγένια καλύτερό
κι ἀπ' ἀδέρφια» διὰ τοῦτο «σταυραδέρφια γίνονται 'κεῖν' ποὺ εἶνι ἀπουφασισμέν'
μὴν 'κείνους τ'ς ἀνθρώπους ποὺ θὰ γίν'νι σταυραδερφοὶ νὰ μὴν μαλώσ'νι κὶ πάντα
νὰ προυστατεῦ' οὐ ἕνας τοὺν ἄλλου» (χειρ., σ. 108, Θερινόν)².

R É S U M É

Mission folklorique dans la province de Karditsa en Thessalie
(10 - 24 juillet 1966)

par Anna Parapichael

L'auteur qui a travaillé dans la région de Karditsa où elle a réuni un intéressant matériel folklorique, noté dans un cahier de 321 pages et réalisé 127 enregistrements de chants et danses populaires, expose les résultats de ses recherches folkloriques. Commentant les renseignements obtenus sur le tissage, la teinturerie et la broderie, elle étudie plus particulièrement les étoffes tissées d'une façon spéciale et nommées «θηλειαστά», dont la surface est décorée de lacets de laine brute qui ressortent de l'étoffe. On tisse ainsi des couvertures de lit décorée etc. (voir fig. 1 et 2).

Ce procédé de tissage était connu des anciens Grecs sous le nom de «λάσια». (voir p. 311 note 1).

Ces motifs décoratifs étaient initialement faits sur des modèles naturels et réalistes mais ont évolué par la suite vers un art géométrique, cherchant uniquement l'harmonie de lignes. Il semble que certains de ces motifs décoratifs soient connus en d'autres pays balkaniques, comme p. ex. en Albanie. (voir, pp. 312-313).

Parmi les coutumes du culte, elle examine une coutume de la Pentecôte. Pendant cette fête ceux qui vont à l'église portent avec eux des feuilles de noyer, qu'on tient en mains pendant toute la messe. Selon la

² Περί τοῦ ἐθίμου γενικῶς ἰδὲ Γεωργ. Μιχαλίδου - Νουάρου, Περί ἀδελφοποιίας ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι καὶ τῇ Βυζαντίῳ, τόμος Κωνστ. Ἀρμενοπούλου, Ἐπιστ. Ἑπετ. Νομ. Σχολ. Πανεπ. Θεσσαλονίκης, τόμ. ΣΤ', Θεσσαλονίκη 1952, σ. 261 κ. ἐξ.

croyance populaire, ce jour-là les âmes des morts, qui depuis Pâques étaient libres sur la terre, retournent dans l'Hadès, et pour se protéger probablement des maux qui pourraient leur arriver de la part des morts, ceux qui vont à l'église tiennent en mains des feuilles ou des branches de noyer.

D'autres peuples utilisent aussi des feuilles de noyer comme moyen de conjurer les maléfices ou comme porte-bonheur.

Parmi les institutions sociales (θεσμοί) l'auteur mentionne celle de la liaison de deux personnes par une amitié indissoluble (ἀδελφοποιία). Dans cette région l'acte de cette union est consacré par un prêtre dans une église, avec un cérémonial spécial.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ ΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΑΣ Ν. ΓΡΕΒΕΝΩΝ

(25 ΙΟΥΛ. - 15 ΑΥΓ. 1966)

ΥΠΟ ΑΠ. Ν. ΔΕΥΤΕΡΑΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθμ. 54967/66 ἐντολὴν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἰργάσθην κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἥτοι ἀπὸ 29 Ἰουλίου μέχρι καὶ 15 Αὐγούστου, εἰς τὰ χωρία *Δοταικόν*, *Μεσολούριον* καὶ *Ἅγιον Γεώργιον*¹ (πρὸφην Τσοῦρχλι) τῆς περιφερείας Γρεβενῶν.

Ἐκ τῆς θέσεως τῶν συνοικισμῶν τούτων παρὰ τοὺς πρόποδας καὶ τὰς κλιτῆς λόφων τῆς δασώδους ὄροσειρᾶς τοῦ Σμόλικα² (ὕψ. 2636 μ.), οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται βιοποριστικῶς εἰς τὴν ὑλοτομίαν, κατὰ κύριον δὲ λόγον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Ἔνεκα τῆς βουνώδους, ἀνωμάλου δ' οὕτω διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους, ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν συνοικισμῶν γίνεται δι' ἡμιόνων μέσφ ἀτραπῶν καὶ ἐπικινδύνων διαβάσεων, διακόπτεται δὲ κατὰ τὸν χειμῶνα λόγφ τῶν χιόνων. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπομονώσεως τῆς ἐρευνηθείσης περιοχῆς ὁ οἰκογενειακὸς βίος, ἡ

¹ Περὶ τῆς νῦν ὀνομασίας τοῦ χωρίου βλ. Χρ. Μ. *Ἐπισλεύδων*, *Ἡ Πίνδος καὶ τὰ χωριά της Σπήλαιον - Γρεβενά - Σαμαρίνα*, Ἀθῆναι [1951], σ. 74 - 75. (Βλ. καὶ κατωτέρω ἐν σελ. 325-326 παρουσίης ἐκθέσεως).

² Βλ. Μ. Γ. *Δήμητσα*, *Ἀρχαία γεωγραφία τῆς Μακεδονίας*, Ἀθήνησι 1870, σ. 44.